

НΕΑ ΚΟΕΗ

ЖЕНУТЕ ОТ

enthusiast

КИНО

ΡΟΛΟΪ

Подземието на театъра крие 80-годишни тайни

NEA KOEH

ЖЕНУТЕ ОТ
КУНО
РОЯНЪ

enthusiast
София, 2019

Леа Коен

ЖЕНИТЕ ОТ КИНО РОЯЛЪ

© Леа Коен, автор, 2019

© Биляна Славкова, дизайн на корицата (по идея на автора), 2019

© Снимки на корицата – www.alamy.com, Comforty Collection

© „Алто комюникейшънс енд пбблишинг“ ООД

Enthusiast – запазена марка на „Алто комюникейшънс
енд пбблишинг“ ООД

ISBN 978-619-164-316-5

На сина ми Иван

ПЪРВА ЧАСТ
КОСТИ

ОКТОМВРИ 2017

I.

София, столица на България

Константин Радославов,
журналист на свободна практика

София може би не е „велика“ по мащаби и значение като Париж или Лондон, но със сигурност е една от симпатичните и приятни за живеене европейски столици.

През нея също преминава река, наречена Перловска, по името на едно малко селце на десетина километра от града, което отдавна вече не съществува. Тя представлява тесничка водна лента на дъното на дълбоко устие, която дискретно е заобикаляла първоначалните рамки на града, сякаш е очертала с черен молив границата му с полето.

Градът не е разполагал нито с крепост, нито със стена, но в края на деветнайсети век е добил представителен вид благодарение на двама чешки архитекти – Адолф Коларж и Вацлав Прошек, които построили на източния и западния вход на града два величествени моста. Наречени Орлов и Львов, те били увенчани с по четири огромни статуи на съответните на имената им царствени животни. Строителството се извършило веднага след Осво-

бождението, в рекорден срок от две години между 1889–а и 1891–ва. С построяването на двата моста София се сдобила и с първите си паметници. В покъсно време каменното семейство на лъвове и орли се разраснало значително. Днес те разкрасяват немалко представителни обществени сгради в столицата и дори някои покриви в центъра на града. Като давали предимство на символични статуи на животни, вместо на хора, българите от онази епоха се проявили като разумни и практични хора, което днес има важна последица предвид непрекъснатите дебати и спорове за исторически паметници. Орлов и Лъвов мост си остават най–емблематичната украса на София.

Реката под двата моста е една незначителна водна струйка. Вероятно поради това по бреговете ѝ никога не са били издигнати големи сгради, подобни на дворците във Виена или Будапеща. Там никнат само ракити и други ниски храсти.

Но ако през София не минава голяма река, която да кара сърцето ѝ да тупти, то може да се каже, че тя си има улица с подобно предназначение.

Това е улица „Раковски“, която разсича София, без да я дели на бедна и богата, на лява и дясна, на весела и сериозна, както реката Сена в Париж. Със своите 3850 метра дължина „Раковски“ безспорно печели състезанието за най–дълга градска столична артерия и може би е единствената в София, която най–малко четири пъти сменя надморската си височина. Тя започва от северната част на града, спуска се и се изкачва по хълмовете му, заобикаля

дискретно най-забележителните сгради и накрая скромно завършва в един сокак до южната част на Перловската река. Един час време е достатъчно, за да я проходи нормален минувач пеш, ако, разбира се, не се изкуши да се спре на хълма пред катедралата „Св. Александър Невски“, не се отбие в ресторанта на „Славянска беседа“, не спре на ъгъла с площад „Славейков“ и не подмине ъгъла с булевард „Патриарх Евтимий“, без да се загледа в ученичките, които излизат от Френската гимназия.

„Раковски“ е не само най-дългата, но и най-мистериозната улица в София. Там са извършени някои от знаковите убийства в историята на България. Бил е посечен министър-председателят Стефан Стамболов близо до къщата си на номер 124, малко преди улицата да кривне наляво в посока към Перловската река. Мястото със скритите сокаци наоколо, вътрешни дворове и двойни входи очевидно е било подходящо скривалище за убийците му. Днес тази сграда не съществува.

Обитателите на квартала съжеляват за оригиналната двуетажна къща с мрачна слава на същия ъгъл, където според легендата съпругата на Стамболов, Поликсени, е държала в продължение на дни отрязаните му ръце на единствения ъглов балкон с големи прозорци към улицата.

Около двеста метра по на юг, на номер 136, се намира друг софийски адрес с трагичен ореол, оставен от най-митичната българска любовна двойка Лора Каравелова и Пейо Яворов, обитавали някога къщата. Това е мястото, където на 30 ноември 1913

година е загинала от фатален изстрел Лора и където две години след нея угасва и Яворов. Красавицата е поразена с куршум в сърцето, а поетът – в слепоочието. Авторът на въпросния фатален първи изстрел и до днес е предмет на литературни разpravии.

По „Раковски“, минавайки от локал в локал, се е скитала и сестрата на Лора, Виола, другата несретна дъщеря на Петко и Екатерина Каравелови, със закачена на гърдите си снимка на убития си през 1925 година съпруг, журналиста Йосиф Хербст. След изчезването му в килиите на Обществената безопасност обезумялата жена все обикаляла по дължината на „Раковски“, питайки минувачите: „Къде е той?“

Списъкът на знаменитости, загинали от насилствена смърт на „Раковски“, може евентуално да бъде допълнен, ако се вярва на слухове, и с писателката Яна Язова, лобното място на която оформя трагичен триъгълник с другите две. За тази неразкрита досега трагедия напомня скромна паметна плоча на номер 161 със следния енигматичен текст: „Тук живя Яна Язова, писател (1912–1974)“. В годината на смъртта ѝ никой от съседите ѝ не е подозирал, че дели покрив с голяма писателка, издадена едва през 90-те години. Все още красива и достолепна за своите шейсет и две години, тя е намерена почти месец след смъртта ѝ в самотния ѝ апартамент по нетърпимата миризма на разложение от жилището, за която съседите докладват на милицията. Вонята била съпроводена с отчаяното мяукане на седемнайсет прегладнели котки, съжителствали с писателката.

Въпреки мрачната си слава улица „Раковски“ е и най-забавната в целия град. По дължина само от един километър на нея са разположени шест театъра и Националната опера. Вечерно време по улицата като река се стича многобройна публика от млади, стари и деца. Те изпъхват най-напред салоните, а след това и близките ресторанти и кафенета, където животът не заглъхва до късно през нощта.

Улицата е пресечена на две места от трамвайни релси. В тяхното направление песимистите съзират мрачна символика: едната линия е започвала от Духовната семинария и завършвала в градските гробища. Оптимистите обаче виждат друго: втората трамвайна линия е начевала на границата между двата най-бедни софийски квартала „Коньовица“ и „Ючбунар“. След като е преминавала от запад към изток по цялата географска и социална скала на София, днес тя достига до онази новозастроена част, където бивши пролетарии и външни заселници обитават нови бетонни сгради с предимно младо население. Може да се каже, че тези квартали са утробата, изворът на живота и на прогреса в София.“

Точно 1200 думи.

Константин Радославов беше сравнително доволен от себе си. Като опитен журналист се справяше с лекота с всеки поръчан текст. За този трябваше да получи двоен хонорар, тъй като беше част от проект по европейска програма за реклама на столиците на страните членки на Европейския съюз. Трябваше да разкаже „живо и с исторически факти“ за някои от най-известните улици в София.

През есента на 2017 година България се гласеше да поеме след броени седмици председателството на ЕС.

Това беше рутинна процедура, по-скоро досадно бюрократична, но страната се подготвяше за нея като за дългоочакван годеж. Текстът на Радославов трябваше да бъде информационно-исторически, без да е грубо пропаганден, но да доказва на европейците, ако все още се съмняваха в това, че София е град с европейска история и минало.

От общината, с която имаше известни контакти, предложиха на Радославов сам да избере за коя известна улица в София да напише материал. Впрочем контактите му там бяха повече сексуални, отколкото професионални, и се изразяваха в приятни следобеди в компанията на Емилия, сътрудничка в отдел „Връзки с обществеността“, която очевидно ценеше неговата мъжественост. Емилия дискретно го беше препоръчала, за да му възложат материала. Статията му, в обем от 1200 думи, щеше да бъде публикувана в едно от неизброимите издания на Европейската комисия, които почти никой не четеше, но щеше да бъде преведена на три езика. Това беше единственото, което галеше самолюбието на Радославов, освен хонорара от петстотин евро. Като повечето си колеги и той страдаше от чувство за недооцененост и от липса на пари, състояние, разпростряло се като ноемврийски смог върху целокупното българско работещо население. От целия текст Радославов харесваше най-много сравнението си с реката и с молива. Доволен беше от метафората и се надяваше редакторите и поръчителите да я оценят.

Изборът на улицата, на която посвети своето журналистическо вдъхновение, не беше труден за него. Беше предвидим и логичен, а също продиктуван и от обикновена практичност. Самият Радославов живееше в същия онзи „сокак в Южната част на Перловската река“, в самия край на „Раковски“, в неголяма стара сграда. Обитаваше таванския етаж, превърнат от собственика в малък ман-

сарден апартамент, чийто висок според Радославов наем се оправдаваше единствено от местоположението. Очевидно Емилия Моравска от общината също се беше поддала на чара на тази ергенска обител. Тя не беше единствената. И други дами оставаха очаровани от любовните срещите при закрити врата с известния софийски журналист на това място. То се намираше в тиха и скрита от градската гъпла улица, в каквата се превръщаше „Раковски“ в края на своята топография. Освен това беше на пешеходно разстояние от центъра, изключително предимство за малки, непретенциозни романтични бягства по всяко време на деня. Емилия се ползваше с привилегията да идва по всяко време, стига това да не се случваше повече от два до три пъти месечно. Радославов мразеше обвързващи отношения и по всякакъв начин ги избягваше. Като следствие на това Емилия се принуждаваше да го търси и по други поводи, както се случи с въпросния материал, за който беше ходатайствала лично пред началничката си Светлана Радомирска.

Радославов прочете бегло написаното, поправи няколко думички и веднага го изпрати по електронната поща на поръчителя.

След като получи неговото софийско откровение, Радомирска му се обади почти начаса:

– Господин Радославов, материалът ви е хубав, но изобщо не става за целта на проекта, за който ви го възложихме. Много е мрачен, дори зловещ. Така ли ще представяме София пред европейските ни партньори? Защо не се отбиете на едно кафе да си поговорим малко? Ще се наложи да го преработите.

Рядко му се случваше някой да поправя написаното от него. Затова отвърна с непремерена рязкост:

– Съмнявам се. Не променям вече написаното.

– Ама моля ви се, недейте така – почти изплака Радомирска.

След което събра кураж и добави:

– Ако не желаете, ще се наложи да върнете аванса, който ви дадохме.

Радославов мислено беше архивирал есето си, което Радомирска нарече с грубата дума „материал“. То вече беше потънало някъде в ефира от електронни съобщения и дори не беше предназначено да бъде отпечатано на хартия, тъй като щеше да се появи в някакъв електронен сайт. Обаче се ядоса на обаждането ѝ по чисто „литературни“ причини, както сам се убеждаваше. Началничката на Емилия заемаше в общината пост, предоставян по традиция на особено приближени и верни хора, които не се отличаваха със свръхинтелектуалност, и едва ли беше способна да оцени тънката ирония в неговия текст. Можеше обаче да му изиска аванса от двеста и петдесет евро, които Радославов беше получил и отдавна вече беше похарчил.

Подвоуми се дали да приеме поканата, или просто да я прати на майната ѝ, като прежали остатъка от хонорара. Нямаше да може да понесе наставления, дадени в кабинет, в който не само че нищо не разбираха от писане и от журналистика, но дори нямаха и представа каква е била София преди двайсет или трийсет години, та камо ли по-рано. За разлика от тези чиновнички, които властта след избори сменяше като мека мебел според удобството, Константин Радославов беше израснал в София. Представата му за любимия и мразен град се простираше далеч отвъд обхвата на личните му спомени. Причината за това беше отчасти сладкодумието на баба му, стара софиянка, която вместо да съчинява приказки с измислени герои, му разказваше случки от софийските дворове и улици. Те бяха ту смешни, ту тъжни, понякога дори страшни, но винаги пълни с интересни подробности. Нейните разкази бяха истинска хроника за всичко преживяно от софиянци в продължение на близо един век.

Леа Коен
ЖЕНИТЕ ОТ КИНО РОЯЛЪ

Редактор *Иван Генов*
Дизайн на корицата *Биляна Славкова*
Коректор *Цвета Нинкова*
Предпечат *Яна Аргиропулос*

Българска. Първо издание
Формат *60 × 90/16*
Печатни коли *24,25*
ISBN 978-619-164-316-5

Издава

enthusiast

Запазена марка

на „Алто комюникейшънс енд пбблишинг“ ООД
София, ул. „Кракра“ № 20, тел. 02/ 943 87 16
e-mail: office@enthusiast.bg

Книгите на „Ентусиаст“ може да закупите с отстъпка
от www.enthusiast.bg

Печат Ню Принт Къмпани ООД

Константин Радославов е звездата на българската журналистика – млад и свободолюбив, основен негов инструмент е иронията. През 2017 г. в подземното на столичен театър са открити човешки кости. От безобидно сензационно журналистическо разследване той е въввлечен в полицейското следствие.

Смил Ангелов е началник на Пети полицейски участък през 30-те години. Образцов чиновник, верен на двореца, автор на „Пътеводител на София“ – безценен наръчник за столичния живот между двете световни войни.

Жак Асеов е тютюнев магнат, собственик и главен акционер на „Балкантабак“. Асеов е благодетел и меценат, обичан от служителите, но и влязъл в полезрението на Никола Гешев, началник на политическото отделение „А“.

Какво свързва всички тези мъже? Разбира се, жените – чиновничка в общината, театрална дива и певица. В дъното на всяка история се крие по една жена.

